

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΚΗΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ:
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ
ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Λουκαΐδη Άννα

Λεμεσός 2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Λουκαϊδη Άννα , [2025]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα αρχικά να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου Έφη Κυπριανίδου, για την πολύτιμη καθοδήγηση και υπομονή καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης αυτής της διατριβής.

Ευχαριστώ επίσης τον Κυριάκο και την Άρτεμις για τις συζητήσεις και την εμπύχωση κατά τη διάρκεια της έρευνας και συγγραφής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή διερευνά το φιλοσοφικό φαινόμενο της «φαντασιακής αντίστασης», δηλαδή την αδυναμία ή την απροθυμία των ανθρώπων να εμπλακούν συναισθηματικά και ηθικά με μυθοπλαστικά σενάρια που αποκλίνουν έντονα από τις θεμελιώδεις αξίες τους. Η εργασία εστιάζει στην ανάλυση των κύριων φιλοσοφικών προσεγγίσεων που εξηγούν το φαινόμενο, ξεκινώντας από τον David Hume, ο οποίος πρώτος εντόπισε τη σχέση μεταξύ ηθικής αποστροφής και αισθητικής απόλαυσης. Ο Kendall Walton διατύπωσε το ζήτημα ως ένα παράδοξο φαινόμενο που έχει προκαλέσει ποικίλες ερμηνείες και αντιπαραθέσεις. Η Tamar Szabo Gendler αναπτύσσει τη θεωρία της μη-βούλησης, υποστηρίζοντας ότι η αντίσταση πηγάζει από την απροθυμία να υιοθετήσουμε αξιολογικά πεποιθήσεις αντίθετες με τις ηθικές μας αρχές. Αντίστοιχα, οι θεωρίες αδυναμίας, όπως αυτή του Kendall Walton και του Brian Weatherson, αποδίδουν την αντίσταση στη γνωσιακή αδυναμία να δεχτούμε ηθικά αντίθετες καταστάσεις ως πραγματικές στη μυθοπλασία. Επιπλέον, εξετάζονται οι εξαλειπτικές θεωρίες που υποστηρίζουν ότι το πρόβλημα είναι ψευδοπρόβλημα, όπως υποστηρίζει ο Cain Todd. Τέλος, αναλύονται οι σύγχρονες ψυχολογικές και συναισθηματικές θεωρήσεις από τους Elizabeth Camp και Thomas Szanto οι οποίοι τονίζουν την ενσυναισθητική και ψυχολογική διάσταση της φαντασιακής εμπλοκής. Η εργασία καταλήγει στη σημασία των ψυχολογικών και συναισθηματικών προσεγγίσεων ως προεκτάσεων των φιλοσοφικών θέσεων, υπογραμμίζοντας ότι η φαντασιακή αντίσταση δεν αφορά απλώς την αδυναμία αλλά κυρίως την απροθυμία των ατόμων να εμπλακούν ηθικά αποκλίνουσες στάσεις ή πράξεις στη μυθοπλασία.

Λέξεις Κλειδιά: Συναίσθημα, Μυθοπλασία, Φαντασιακή Αντίσταση, Ηθική, Αισθητική

ABSTRACT

This master's thesis investigates the philosophical phenomenon of "imaginative resistance," referring to individuals' inability or unwillingness to emotionally and morally engage with fictional scenarios that starkly contradict their core values. The thesis examines the main philosophical approaches addressing this phenomenon, beginning with David Hume, who initially identified the intricate relationship between moral repulsion and aesthetic enjoyment. Kendall Walton formulated the issue as a paradoxical occurrence that sparked extensive debate and diverse interpretations. Tamar Szabo Gendler advances a version of wontian theory, positing that resistance arises from reluctance to adopt evaluative beliefs contrary to one's ethical principles. Conversely, cantian theories, as presented by Kendall Walton and Brian Weatherson, attribute resistance to the cognitive incapacity to accept morally divergent situations as true within fictional contexts. Additionally, eliminative theories, advanced by Cain Todd, dismiss imaginative resistance as a pseudo-problem. Finally, the thesis explores contemporary psychological and emotional perspectives by Elizabeth Camp and Thomas Szanto, emphasizing the empathetic and psychological dimensions of imaginative engagement. The thesis concludes by highlighting the significance of psychological and emotional analyses as expansions of philosophical views, stressing that imaginative resistance concerns not merely inability but primarily the individual's unwillingness to accept morally deviant fictions.

Keywords: Emotion, Fiction, Imaginative Resistance, Morality, Aesthetic

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	vi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η αντίσταση στη φαντασία μέσα από τη μυθοπλασία και ο εννοιολογικός προσδιορισμός της “φαντασιακής αντίστασης”.....	5
1.1 Ο ρόλος του συναισθήματος στη φαντασία.....	5
1.2 Εννοιολογικό και ιστορικό πλαίσιο του όρου “αντίσταση στη φαντασία”.....	11
1.3 Βασικοί Γρίφοι γύρω από το φαινόμενο της φαντασιακής αντίστασης.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Κύριες επεξηγηματικές φιλοσοφικές προσεγγίσεις της αντίστασης στη φαντασία	19
2.1 Θεωρίες Αδυναμίας.....	19
2.1.1 Κριτική στις θεωρίες εξάρτησης-παραβίασης	27
2.2 Θεωρίες μη-βούλησης.....	29
2.3 Εξαλειπτικές Θεωρίες	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Σύγχρονες ερμηνείες της αντίστασης στη φαντασία μέσα από ψυχολογική και συναισθηματική εμπλοκή	43
3.1 Η σχέση της φαντασιακής αντίστασης με τη συναισθηματική εμπλοκή και dramatic rehearsal.....	43
3.2 Αφηγηματικό πλαίσιο και υιοθέτηση προοπτικής σύμφωνα με την Elisabeth Camp.....	46
3.3 Ενσυναισθητική και πρωτο-προσωπική εμπλοκή σύμφωνα με τον Thomas Szanto.....	53
3.4 Σύγκριση και συζήτηση των θεωριών υπό την οπτική της απροθυμίας.....	60
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	70